

'n HOESBREEF

UITGAVE VAN STICHTING HISTORISCHE SOCIËTEIT ENSCHEDE-LONNEKER

Markesteen onthuld bij Stroinksbleek

▲ Wethouder Van Agteren onthult de nieuwe markesteen bij de Stroinksbleek.

Foto: Jan Brummer

► Dankzij de Loakstenen- en begraafplaatsencommissie van de Historische Sociëteit is Enschede weer een markesteen rijker. Op vrijdag 29 september is in Enschede-Noord een replica van de 'Markesteen bij de Stroinksbleek'

onthuld. De steen staat op de hoek van de Pluviarstraat en de Meeuwenstraat en is gemaakt door Jan Zwiggelaar. Deze markesteen staat zeker op een historische plek, namelijk op de grens tussen de oude marken Lonneker en

de Eschmarke. Vlakbij lag een veld waar Joan Stroink in de 19e eeuw zijn linnen liet bleken: de Stroinksbleek. De oorspronkelijke grenssteen is al lang geleden verloren gegaan.

Lees verder op **Pagina 3** ►

Activiteiten PR-commissie

► Na het succes van de promotiecommissie bij de expositie over het Hogeland hebben wij gestaan op de UITDaAG bij ons home in Prismare. Wij hebben hier veel bezoekers mogen ontvangen, die ook een kijkje hebben genomen in ons atelier. Ook hier weer veel Sliepstenen verkocht en enkele nieuwe contribuanten mogen verwelkomen.

In de vorige Hoesbreef deed ik een oproep om medewerkers die wel eens een halve dag achter de stand zouden willen staan. Helaas hebben wij hier nog geen respons op gehad, vandaar nogmaals deze oproep. Wanneer u deze Hoesbreef ontvangt, dan hebben wij inmiddels met twee kramen gestaan op de Fair in Glanerbrug. Hierover de volgende keer.

Ben Broen

namens de promotiecommissie

'n HOESBREEF

Stichting Historische Sociëteit Enschede - Lonneker

Nieuwsbrief voor SHSEL-contribuanten
www.shsel.nl

Redactie:

Ingrid Astrego, Javastraat 26,
7512 ZJ Enschede. (053) 431 72 89 of
astrego@kpnmail.nl

Secretariaat:

Gerard Hemelt, Suze Groeneweglanden 14,
7542 NM Enschede, 06 197 255 77
secre.shsel@gmail.com

'n Sliepsteen

Contribuanten ontvangen vier keer per jaar ons historisch blad 'n Sliepsteen.
Redactie: Geert Bekkering, (053) 430 06 91
of g.h.bekkering@home.nl

<https://www.facebook.com/SHSEL/>

Onze documentatie is te raadplegen in Prismare, ruimte 1.07 Roomweg 167 maandag 10-12 uur vrijdag 14-16 uur. Contribuanten ontvangen ons kwartaalblad 'n Sliepsteen www.shsel.nl De SHSEL heeft een ANBI-beschikking, dus schenkingen zijn fiscaal aftrekbaar.

Visie maakte de stad

Enschede heeft een interessante geschiedenis waarin personen met visie de stad hebben gemaakt. Op de cursusavond over de bestuurlijke geschiedenis van Enschede noem ik dan altijd twee burgemeesters, Edo Bergsma en Ko Wierenga.

Edo Bergsma was burgemeester van 1896 tot 1932. In die tijd is de bestuurlijke rol van de gemeente enorm versterkt. Hij moest in eerste instantie opboksen tegen de macht van de fabrikanten die weinig op hadden met een overheid die regelend en verordenend optrad. De dominantie van het kapitaal van particulieren (textielfamilies) en hun conservatief-liberale houding maakte hen tegenstanders van overheidsingrijpen. Het particulier initiatief was leidend in de stad en dat ging ook samen met vermenging van persoonlijk en publiek belang. Veel initiatieven die in andere gemeenten vanuit de overheid werd geïnitieerd en geregisseerd, werden hier opgepakt door particulier initiatief (lees textielfamilies). De stad was met 20 procent van het bruto nationaal product (BNP) een dominante economische factor in Nederland.

Ik kwam een plaatje tegen van de belastingdienst uit 1927 met inkomensgegevens van de Enschedeërs. Driekwart verdiende minder dan 2000 gulden per jaar (vrijgesteld van belasting), maar diegenen die belasting moesten betalen, hadden gemiddeld genomen in Nederland het hoogste vermogen, per persoon 176.000 gulden. De 77 Enschedeërs met een vermogen van meer dan 500.000 gulden bezaten samen 142 miljoen gulden. Een onvoorstelbaar hoog bedrag. Maar dit terzijde. Gevolg was geen sterke betrokkenheid van de bevolking bij algemeen belang want 'de heren regelen het wel'. De door fabrikanten gedomineerde gemeenteraad had weinig oog voor de rol van het stadsbestuur m.b.t. de toekomstige behoeften van de stad. De gemeenteraad belemmerde bijvoorbeeld het eerste uitbreidingsplan. Edo Bergsma wist met zijn visionaire en gezaghebbende optreden die situatie om te buigen. Hij was

verantwoordelijk voor het Algemeen uitbreidingsplan 1903. Nog altijd is de singelring die hij bedacht een dominant stedenbouwkundig element in de stad.

Hij nam overigens veel meer initiatieven, zoals een kolengasfabriek, een elektriciteitscentrale, een radicale herziening van de bouwverordening.

Belangrijke wegen- en rioleringswerken. Reinigings- en ontsmettingsdienst. De Trammaatschappij. Het Openbaar slachthuis. De Hogere Textielschool. Daarbij was hij voorzitter van de ANWB, VNG, Het Ned. Landschap, Eerste Kamerlid, lid Centrale Gezondheidsraad, Heemschut enz. enz.

Burgemeester Wierenga kwam in 1977 naar Enschede en bleef tot 1993. Enschede was een economisch rampgebied met meer dan een kwart van de bevolking in de WW of in de WAO, die gebruikt werd als alternatief voor de WW. Dichtgetimmerde winkelpanden en overal lege fabrieken. Ik werd zelf gemeenteraadslid in 1978 en heb mee gemaakt hoe de stad herrees. Onwaarschijnlijk belangrijk was de concentratie van alle HBO-opleidingen in Enschede. De duizenden studenten die daarmee aan Enschede werden gebonden, bepaalden mede de sfeer in de stad. Wierenga organiseerde met geld uit de Werkgelegenheid verruimende maatregelen van Den Haag een Muziekcentrum, waarmee het orkest, het conservatorium en de opera aan de stad werden gebonden en de cultuur een visitekaartje voor de ambitie van de stad werd.

Twee briljante burgemeesters (en natuurlijk gemeenteraden die ruimte gaven aan wethouders om daar in mee te gaan) bepaalden door hun leiderschap en visie ons huidige succes. Zet dat eens tegenover het korte termijn denken van veel bestuurders van tegenwoordig. Korte termijn successen, daarmee is Enschede niet groot geworden. Visie, en lange termijn strategie ontwikkelen is zeldzaam geworden. Jammer.

Dick Buursink
voorzitter

▲ *Vlakkij lag een veld waar Joan Stroink in de 19e eeuw zijn linnen liet bleken: de Stroinksbleek.*

Vervolg Pagina 1 ►

Op de bijeenkomst vorige maand gingen boer Hulmaat en boerin Sprakelsdochter (Hans en Bea Maartens) terug in de tijd van de merken en het bleken van wasgoed in de open lucht. Daarna werd de markesteen officieel onthuld door wethouder Van Agteren samen met twee schoolkinderen en is er een bordje geplaatst met een verklarende tekst.

▲ *Het gebruikelijke SHSEL-informatiebordje wordt aangebracht.*

Foto: Jan Brumme

Contactpersonen commissies

► Binnenstadcommissie

Hans Jansen (053) 4354870
Email: info@jthwjansen.nl

► Boerderijcommissie

Jan Goolkate (053) 435 90 44
Email: goolkatejan@home.nl

► Documentatiecentrum

Kor Feringa (053) 477 45 95
Email: k.feringa@home.nl

► Foto- en verhalencommissie

Wil Metselaar (053) 433 82 47
Email: fotoverhalen@shsel.nl

► Monumentencommissie

Cees van der Velde, 06 4735 43 59 of 06 4208 92 50, norton.c@hotmail.com

► Loakstenen- en begraafplaatsencommissie

Harry van der Sleen (053) 852 24 94
Email: loakstenencom@shsel.nl

► PR-commissie

Ben Broen, 06 835 30 607
Email: jannieenbennie@hotmail.com

► Redactie 'n Sliepsteen

Geert Bekkering (053) 430 06 91
Email: g.h.bekkering@home.nl

► Historische Kring Glanerbrug

Joop Kwakman (053) 461 38 53
Email: j.kwakman@hotmail.com

► ICT

Tjibbe Knol Email: beheer@shsel.nl

Herberg Amelink zoek

► De documentatiegroep van de SHSEL mist de inhoud van de archiefmap 'Herberg Amelink' (Oldenzaalsestraat). Er is geen vermelding van een uitlening. Is er een lezer die al zeer geruime tijd beschikt over de inhoud van deze map? Graag een berichtje naar het documentatiecentrum (k.feringa@home.nl).

'n Sliepsteen over familie Sanders

► 'n Sliepsteen staat deze herfst geheel in het teken van de uitgebreide familie Sanders, met al haar activiteiten in Enschede. Stephan Sanders heeft dit nummer samengesteld en er de teksten voor geschreven. Op de Sanders-familiedag op 23 september kreeg hij van eindredacteur Geert Bekkering het eerste nummer uitgereikt.

Stephan Sanders krijgt het eerste exemplaar van de Sanders-Sliepsteen. ►

Foto: Jan Brummer

De singels in woord en beeld

► De singelring is een beeldbepalend element in Enschede. De redactie van 'n Sliepsteen wil daarom in de komende nummers extra aandacht geven aan de bebouwing, de beplanting en zeker niet in de laatste plaats aan de bewoners van die singels.

Ze vraagt mensen die al lang aan de singelring wonen of gewoond hebben of die er verhalen over kunnen vertellen om zich te melden. Contactpersoon is eindredacteur Geert Bekkering, g.h.bekkering@home.nl of 053 430 06 91.

▲ 'n Sliepsteen zoekt verhalen over de Enschedese singels.

Foto: Jan Astrego

Welshman zoekt informatie

► Toen wij in Engeland voor een familiebezoek waren, maakten we kennis met John Howells (bijnaam Taffy) uit Wales (geboren 1935). In 1946 of 1947 bezocht hij Enschede via een uitwisselingsprogramma vanuit zijn lagere school: Swansea Grammar school. Hij logeerde bij Arnout of Arnold Frolich of Frohlich aan de Javastraat. John Howells heeft tien dagen doorgebracht in Enschede en deze tijd heeft

diepe indruk op hem gemaakt. Hij is op zoek naar de volgende informatie: welke Enschedese school zou het geweest kunnen zijn? Iets over de familie Frolich/Frohlich en welk huis aan de Javastraat het geweest zou kunnen zijn. Wie iets weet over de familie of het uitwisselingsprogramma, graag contact opnemen met Jo Java, lewisjava@gmail.com.

Erfgoedprijs Historische Sociëteit

► Het instellen van een tweejaarlijkse erfgoedprijs door de Historische Sociëteit is onder meer opgepakt door de landelijke nieuwsbrief Erfgoedstem. Zie <https://erfgoedstem.nl/voordrachten-gevraagd-nieuwe-erfgoedprijs-enschede/>.

De Erfgoedprijs (500 euro) wordt in het jubileumjaar 2018 voor het eerst uitgereikt. De Commissie van Voordracht bestaat uit Paul van Wijk (voorzitter), Ben Breteler, Dirk Korte, Thomas Metscher en Cees van der Velde. Voordrachten kunnen tussen 1 oktober 2017 en 1 januari 2018 worden ingediend bij Gerard Hemelt, secr.shsel@gmail.com, tel. 06 197 25 577 of Paul van Wijk, pw566@hotmail.com.

Kijk voor meer informatie het Reglement van Orde op <http://www.shsel.nl/wp-content/uploads/2017/09/Reglement-van-orde-SHSEL-Erfgoedprijs-vastgesteld-versie-13-9-2017.pdf>.